

Sygn. akt III UK 52/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Halina Kiriło

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania B. D.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.
o prawo do renty,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 lutego 2019 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 października 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział B. decyzją z dnia 17 marca 2015 r. odmówił B. D. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, gdyż Komisja Lekarska ZUS uznała ją za zdolną do pracy. W odwołaniu od tej decyzji B. D. wносиła o przyznanie prawa do renty, ponieważ stan zdrowia nie pozwala jej podjąć pracy. Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 28 listopada 2016 r. oddalił odwołanie.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i ich ocena prawna.

B. D., urodzona 14 października 1963 r., ma wykształcenie średnie zawodowe, jest technologiem żywienia. Wykonywała pracę referenta sprzedaży oraz do 2000 r. pracowała jako asystent naczelnika poczty, naczelnik poczty. Od dnia 1 maja 2004 r. do dnia 26 września 2008 r. podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu pobierania świadczeń, w związku z którymi jednostka organizacyjna pomocy społecznej miała obowiązek odprowadzania składek. Następnie od 10 maja 2010 r. do 8 listopada 2010 r., będąc bezrobotną, pobierała stypendium. Z kolei od dnia 9 listopada 2010 r. do dnia 8 lutego 2011 r. wnioskodawczyni podlegała ubezpieczeniom społecznym.

Rozpoznając wniosek B. D. z dnia 6 marca 2012 r., organ rentowy decyzją z dnia 12 czerwca 2012 r. odmówił przyznania jej renty, gdyż nie została uznana za niezdolną do pracy. Na skutek odwołania wnioskodawczyni w Sądzie Okręgowym w L. toczyło się postępowanie o ustalenie prawa do renty w sprawie VII U [...]. W toku tego postępowania Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych: kardiologa, gastrologa, pulmonologa, neurologa, którzy po rozpoznaniu u wnioskodawczyni określonych chorób uznali, że jest zdolna do pracy. Przeprowadził też Sąd Okręgowy dowód z opinii biegłego lekarza chirurga naczyń, który w opinii z dnia 25 marca 2013 r. po rozpoznaniu miażdżycy kończyn dolnych - braku tętna na tętnicach piszczelowych - uznał wnioskodawczynię za zdolną do pracy. W opinii uzupełniającej z dnia 25 listopada 2013 r. biegli chirurg naczyń i kardiolog, po zapoznaniu się z nową dokumentacją medyczną, ustalili u wnioskodawczyni dodatkowo stan po stentowaniu tętnic biodrowych i nadal uznali ją za zdolną do pracy zawodowej. W uzasadnieniu opinii podali, że dokumentacja wskazuje na trzykrotną hospitalizację wnioskodawczyni w Oddziale Chirurgii Naczyniowej, po wydaniu pierwszej opinii z dnia 23 marca 2013 r. Podczas hospitalizacji od dnia 11 kwietnia do dnia 13 kwietnia 2013 r. wykonano arteriografię tętnic kończyn dolnych, a na proponowane leczenie operacyjne wnioskodawczyni nie wyraziła zgody. W trakcie kolejnego pobytu w szpitalu w lipcu 2013 r. została wnioskodawczyni zakwalifikowana do koronografii.

Natomiast 5 września 2013 r. wprowadzono 2 stenty do tętnic biodrowych wnioskodawczynie, po czym w stanie dobrym wypisano ją do domu. Zdaniem biegłego, założenie stentów naczyniowych nie leczy procesu miażdżycowego, ale poprawia przepływ krwi i zmniejsza objawy niedokrwienia, wobec czego podtrzymał on dotychczasowe swoje stanowisko, że wnioskodawczynie jest zdolna do pracy. Wnioskodawczynie nie zakwestionowała opinii biegłego chirurga naczyniowego i w związku z tym w dniu 24 marca 2014 r. zapadł wyrok oddalający jej odwołanie od decyzji z dnia 12 czerwca 2012 r. Wyrok ten stał się prawomocny w dniu 14 kwietnia 2014 r. wobec niezaskarżenia go przez wnioskodawczynię.

Od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 11 listopada 2014 r. wnioskodawczynie ponownie podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu stypendium z Urzędu Pracy.

Kolejnym wnioskiem zgłoszonym w dniu 20 listopada 2014 r. wnioskodawczym domagała się przyznania renty. Po uzupełnieniu dokumentacji z poradni chorób naczyń orzeczeniem lekarza orzecznika z dnia 14 stycznia 2015 r. wnioskodawczynie została uznana za zdolną do pracy. Na skutek złożonego sprzeciwu została wnioskodawczynie dwukrotnie przebadana przez komisję lekarską. Przy pierwszej ocenie komisja dysponowała dokumentacją medyczną, która była podstawą oceny biegłego chirurga naczyniowego w sprawie VII U [...]. Dokumentację uzupełniono o wyniki badań kardiologicznych i ostatecznie w dniu 6 marca 2015 r. komisja uznała, że wnioskodawczynie jest zdolna do pracy.

W celu ustalenia zasadności odwołania Sąd dopuścił dowód z opinii kardiologa, chirurga naczyniowego, neurologa, ortopedy, gastrologa, onkologa. W opinii z dnia 22 czerwca 2015 r. biegli kardiolog, chirurg-onkolog, chirurg naczyniowy po rozpoznaniu miażdżycy tętnic kończyn dolnych, stanu po angioplastyce tętnic biodrowych z implementacją stentów, niedrożności tętnic udowych, niedokrwienia kończyn dolnych, choroby wieńcowej, nadciśnienia tętniczego i bez rozpoznania onkologicznego uznali, że wnioskodawczynie jest częściowo niezdolna do pracy, która to niezdolność trwa co najmniej od 2013 r. Choroba miażdżycy tętnic kończyn dolnych ma charakter postępujący i wymaga stałego leczenia naczyniowego, a nadto badania kontrolnego po 24 miesiącach od daty obecnego badania. Biegła gastrolog w opinii z 15 września 2015 r.,

rozpoznając u wnioskodawczynie chorobę refluksową przełyku, nie uznała jej za długotrwale niezdolną do pracy. Wskazała, że wnioskodawczynie wymaga przestrzegania zaleceń dietetycznych, stosowania leków antysekrecyjnych i prokinetycznych. Także neurolog w opinii z 12 listopada 2015 r. po rozpoznaniu zespołu bólowego kręgosłupa lędźwiowego bez objawów korzeniowych i ubytkowych oraz niewielkiego zaostrenia kostnego na krawędzi trzonów w odcinku szyjnym i lędźwiowym z niewielkimi uwypuklinami tarcz międzykręgowych L5-S1 i C5-C6 uznał, że schorzenia neurologiczne nie powodują u wnioskodawczynie niezdolności do pracy. Również biegły ortopeda, po rozpoznaniu zespołu bólowego kręgosłupa z miernym ograniczeniem ruchomości, bez objawów drażnienia korzeni nerwowych i artrozy stawów nadgarstkowo-śródręcznych bez istotnego upośledzenia sprawności obu rąk, nie stwierdził długotrwałej niezdolności wnioskodawczynie do pracy z tego powodu. Wnioskodawczynie jest sprawna ruchowo, nie używa żadnego zaopatrzenia ortopedycznego. Okresowo zaostrzające się dolegliwości bólowe mogą być leczone w ramach czasowej niezdolności do pracy. Zastrzeżenia do opinii złożył organ rentowy, negując ustalenia chirurga onkologa, kardiologa i chirurga naczyń. Wskazał, że wnioskodawczynie była badana przez biegłego chirurga naczyniowego bezpośrednio po zabiegach na naczyniach kończyn dolnych w związku z poprzednim postępowaniem o ustalenie prawa do renty. Biegły wówczas uznał, że poziom jej kwalifikacji o charakterze umysłowym pozwala na podjęcie pracy. Od 5 września 2013 r. nie wykazano nowych okoliczności. Biegli nie przedstawili wyniku badań potwierdzających pogorszenie przepływu krwi w tętnicach kończyn dolnych. W grudniu 2015 r. biegły nie potwierdził żadnej dysfunkcji w zakresie obwodowego układu nerwowego - szczególnie wrażliwego na przewlekłe niedokrwienie. Opisał prawidłowe odruchy i czucie obwodowe, chód wydolny, sprawny, brak zaników mięśni. Podobny jest wynik badania biegłego ortopedy, który nie stwierdził żadnej dysfunkcji kończyn dolnych. W tej sytuacji organ rentowy wobec braku aktualnych wyników badań i dokumentacji potwierdzających pogorszenie stanu zdrowia wnioskował o uzupełnienie takiej dokumentacji i dopuszczenie innej oceny chirurga naczyniowego. Wnioskodawczynie kwestionowała opinię neurologa i ortopedy, ale wniosków dowodowych w tym zakresie nie składała. Podała, że nadal się leczy, w

tym u chirurga naczyniowego, jej zdaniem miażdżycy kończyn postępuje. Twierdziła, że jest osobą niepełnosprawną, ale nie ma ustalonego stopnia niepełnosprawności, gdyż nie składała takiego wniosku. Po uzupełnieniu dokumentacji z Poradni Naczyń i Kardiologicznej Sąd przeprowadził dowód z uzupełniającej opinii biegłego chirurga naczyniowego, wykonującego opinię podstawową. W opinii uzupełniającej biegły chirurg naczyniowy podtrzymał opinię z dnia 22 czerwca 2015 r., uważając iż wnioskodawczyni jest częściowo niezdolna do pracy, mimo potwierdzenia przez badanie kontrolne USG drożności implantowanych stentów. Biegły podał, że miażdżycy jest chorobą postępującą i pomimo implantacji stentów proces miażdżycowy trwa nadal i wymaga stałego leczenia naczyniowego. Obecne dolegliwości i rodzaj schorzenia czynią wnioskodawczynię częściowo niezdolną do pracy. Może jednak nastąpić pogorszenie ukrwienia kończyn, ponieważ leczenie operacyjne w chirurgii naczyń jest leczeniem skutków a nie przyczyny choroby.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o opinie biegłych sądowych wywołane w sprawie VII U [...] i w sprawie niniejszej.

Powołując treść art. 12, art. 13 ust. 1-3, art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.; dalej także jako ustawa emerytalna, ustawa o emeryturach i rentach z FUS) Sąd pierwszej instancji podniósł, że punktem wyjścia do rozważań w przedmiocie zasadności zaskarżonej decyzji z dnia 17 marca 2015 r. jest prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 marca 2014 r., wydany w sprawie VII U [...], oddalający odwołanie wnioskodawczyni od decyzji z czerwca 2012 r. odmawiającej prawa do renty. Wyrokiem tym przesądzono, że w okresie do daty jego wydania wnioskodawczyni była zdolna do pracy, w tym z przyczyn związanych ze schorzeniami układu naczyniowego. Podstawą tego wyroku były opinie (podstawowa i uzupełniająca) biegłego chirurga naczyniowego i kardiologa, którzy w opiniach z marca i listopada 2013 r. po przebadaniu wnioskodawczyni i zapoznaniu się z dokumentacją medyczną związaną z przebytymi przez wnioskodawczynię zabiegami operacyjnymi na naczyniach w 2013 r. uznali, że jest zdolna do pracy. Sąd Okręgowy zaznaczył, że w tym zakresie obowiązuje tzw. powaga rzeczy

osądzonej określona w art. 366 k.p.c., w konsekwencji której nie można dokonywać w tym przedmiocie ponownych ustaleń. Przepis ten wskazuje m.in. na przedmiotowe granice powagi rzeczy osądzonej, tj. to co stanowiło przedmiot i podstawę faktyczną rozstrzygnięcia w chwili wyrokowania. Zgodnie zaś z art. 365 § 1 k.p.c., w tym zakresie orzeczenie prawomocne wiąże strony, sąd, który je wydał oraz inne sądy, organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Inne sądy, organy państwowe oraz organy administracji publicznej rozstrzygające w innych sprawach niż karne nie mogą też dokonywać odmiennej oceny prawnej roszczenia, a także nie mogą dokonywać odmiennych ustaleń faktycznych. W oparciu o treść art. 365 § 1 k.p.c. sąd jest związany nie tylko wyrokiem wydanym w innej sprawie, ale także ustaleniami faktycznymi, stanowiącymi podstawę prawomocnego rozstrzygnięcia. W okolicznościach niniejszej sprawy oznacza to, że Sąd, będąc związany wyrokiem w sprawie VII U [...] i dokonany w nim ustaleniami faktycznymi, nie może w niniejszej sprawie dokonywać odmiennych ustaleń za okres do dnia uprawomocnienia się tamtego wyroku.

Biegli w niniejszej sprawie ocenili, że jedyną podstawą do ustalenia niezdolności do pracy są schorzenia układu naczyniowego związane z miażdżycą kończyn dolnych. Żadne inne schorzenia natury kardiologicznej, neurologicznej, ortopedycznej, gastrologicznej nie powodują tej niezdolności. W zakresie schorzeń układu naczyniowego wnioskodawczynię badało dwóch biegłych chirurgów naczyniowych. Obydwaj w różnym czasie oceniali tę samą dokumentację medyczną z 2013 r. i doszli do odmiennych wniosków. Biegły chirurg naczyniowy badający wnioskodawczynię w 2013 r. uznał ją po wykonanych zabiegach za zdolną do pracy, a drugi biegły, badając wnioskodawczynię w czerwcu 2015 r. i sierpniu 2016 r. i oceniając tę samą dokumentację z 2013 r., twierdził, że częściowa niezdolność do pracy istnieje co najmniej od 2013 r. Z taką oceną w zakresie podanej daty powstania niezdolności do pracy biegłego chirurga naczyniowego wykonującego opinię w niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji nie zgodził się i nie uznał, że opinia w tej części jest prawidłowa i miarodajna. Zdaniem Sądu, wiarygodna jest opinia biegłego chirurga naczyniowego wykonana w sprawie VII U [...]. Ten biegły badał wnioskodawczynię niezwłocznie po wykonanych

zabiegach i odnosił swoją ocenę do aktualnego wówczas stanu zdrowia. Biegły wyraźnie podkreślił, że po wykonaniu zabiegów operacyjnych wnioskodawczym w dobrym stanie została wypisana do domu i zaznaczył, że założenie stentów nie leczy procesu miażdżycowego, ale poprawia przepływ krwi, zmniejszając objawy niedokrwienia. Niezakwestionowana skutecznie opinia biegłego chirurga naczyniowego w sprawie VII U [...] uznająca wnioskodawczynię za zdolną do pracy, w przekonaniu Sądu, nie pozwala na przyjęcie za wiarygodnych ustaleń biegłego chirurga naczyniowego dokonanych w niniejszej sprawie, skoro jego odmienna ocena została dokonana na podstawie tych samych dokumentów. Nie pojawiły się żadne inne dodatkowe okoliczności, które podważałyby opinie chirurga naczyniowego z 2013 r. W ocenie Sądu to, że biegły chirurg naczyniowy opiniujący w niniejszej sprawie ocenił istnienie niezdolności do pracy od 2013 r., spowodowane zostało jego spojrzeniem na stan zdrowia wnioskodawczyni przez pryzmat obecnej kondycji wnioskodawczyni. Jest to jednak ocena niezasadna i nieznajdująca potwierdzenia w dokumentacji medycznej z 2013 r. Biegły nie wskazał przekonujących argumentów za takim stanowiskiem. Odmienna ocena stanu zdrowia wnioskodawczyni wynikająca z tej samej dokumentacji nie została należycie i przekonująco uzasadniona mimo uzupełniania opinii. Biorąc jednak pod uwagę fakt postępującego charakteru miażdżycy tętnic kończyn dolnych, co wynika tak z opinii biegłego chirurga naczyniowego w sprawie VII U [...] i z opinii w niniejszej sprawie, przyjąć należy, że stan zdrowia wnioskodawczyni uległ pogorszeniu i w istocie po uprawomocnieniu się powyższego orzeczenia wnioskodawczyni najwcześniej od dnia 15 kwietnia 2014 r. stała się częściowo niezdolną do pracy. Taką też datę powstania niezdolności do pracy przyjął Sąd, uznając w części za wiarygodną opinię biegłego chirurga naczyniowego W. K., opiniującego w niniejszej sprawie. Wskazują na to wyniki badań, w tym dołączone do sprawy w toku postępowania, stanowiące podstawę wydania opinii uzupełniającej z sierpnia 2016 r.

Sąd Okręgowy podniósł nadto, że nawet gdyby hipotetycznie uznać za prawidłową wykonaną w niniejszej sprawie opinię biegłych uznającą powstanie u wnioskodawczyni niezdolności do pracy w 2013 r. z powodu schorzeń związanych z układem naczyniowym (nie uwzględniając ustaleń wynikających z wyroku w

sprawie VII U [...]), to i tak w oparciu o tę opinię wnioskodawczynie nie mogłaby uzyskać prawa do renty. Wynika to stąd, że jednym z warunków ustalenia prawa do renty, wynikającym z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jest aby niezdolność do pracy powstała w okresie ubezpieczenia albo nie później niż 18 miesięcy od ustania tych okresów. Z analizy okresów ubezpieczeniowych wynika, że wnioskodawczynie podlegała ubezpieczeniom społecznym od dnia 9 listopada 2010 r. do dnia 8 lutego 2011 r., a następnie dopiero od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 11 listopada 2014 r. Zatem aby ustalić wnioskodawczynie prawo do renty, niezdolność do pracy musiałaby powstać we wskazanych okresach ubezpieczenia a nie później niż po upływie 18 miesięcy od ich ustania. Według Sądu nie można przyjąć i nie wskazują na to jakiegokolwiek dowody, że niezdolność powstała we wskazanych okresach ubezpieczenia. Nie powstała też w ciągu 18 miesięcy od ich ustania.

Sąd Okręgowy stwierdził, że 18 miesięczny okres pozwalający na ustalenie prawa do renty związany z kończącym się okresem ubezpieczenia w dniu 8 lutego 2011 r. upłynął z dniem 8 sierpnia 2012 r. Niezdolność do pracy, gdyby powstała w 2013 r., nie uprawniała więc do prawa do renty. Z tych samych powodów prawnych brak jest możliwości ustalenia prawa do renty, przyjmując że częściowa niezdolność do pracy powstała w wyniku pogorszenia się stanu zdrowia ubezpieczonej z przyczyn związanych z miażdżycą tętnic kończyn w kwietniu 2014 r., po uprawomocnieniu się wyroku w sprawie VII U [...]. W tej dacie także upłynął już 18 - miesięczny termin od ustania ostatniego okresu ubezpieczenia, a jeszcze nie rozpoczął się nowy okres ubezpieczenia. Wnioskodawczym podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu pobieranego stypendium z Urzędu Pracy dopiero od dnia 12 maja 2014 r.

Powyższy wyrok w całości zaskarżyła B. D., składając apelację. Wyrokiem z dnia 12 października 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił jej apelację.

Sąd Apelacyjny uznał, że w przeważającej części dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne i ich końcowa ocena prawna są prawidłowe.

Sąd odwoławczy podniósł, że istotą rozpoznawanej sprawy jest prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, której warunki nabycia określa art. 57 ust. 1

ustawy emerytalnej. Renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące przesłanki:

- 1) jest niezdolny do pracy;
- 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy; wynoszący co najmniej 5 lat dla ubezpieczonych, u których niezdolność do pracy powstała po osiągnięciu 30 roku życia, a przypadający w ostatnim dziesięcioleciu przed złożeniem wniosku o rentę lub przed powstaniem niezdolności do pracy (art. 58 ust. 1 pkt 5 i ust. 2);
- 3) niezdolność do pracy powstała w okresach, składkowych i nieskładkowych ściśle wymienionych w art. 57 ust. 1 pkt 3, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Sporem w niniejszej sprawie objęty jest przede wszystkim wymóg istnienia i daty powstania niezdolności do pracy, zdefiniowanej w art. 12 ust. 1 i ust. 2 ustawy emerytalnej. Stosownie do art. 12 ust. 1 niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie odzyska zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Natomiast częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji (art. 12 ust. 3).

Sąd Apelacyjny zgodził się z Sądem pierwszej instancji, że nie można pomijać prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie VII U [...], którym to oddalone zostało odwołanie B. D. od decyzji z dnia 12 czerwca 2012 r. odmawiającej przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Analiza dowodów zgromadzonych w sprawie VII U [...] wskazuje, że Sąd Okręgowy ustalił niespełnienie przez B. D. warunku niezdolności do pracy koniecznego do uzyskania prawa do renty. Powyższego ustalenia Sąd Okręgowy w sprawie VII U [...] dokonał na podstawie opinii biegłych lekarzy specjalistów kardiologa, neurologa, alergologa-pulmonologa, chorób przewodu pokarmowego z dnia 5 listopada 2012 r. oraz opinii sporządzonej w dniu 25 marca 2013 r. przez biegłego lekarza specjalistę w zakresie chirurgii naczyniowej P. N., uzupełnionej w dniu 25 listopada 2013 r. przez tego biegłego wspólnie z dotychczas opiniującą biegłą kardiolog J. M.. Wszyscy biegli zgodnie nie uznali wnioskodawczyni za niezdolną do pracy po rozpoznaniu u niej nadciśnienia tętniczego,

niedomykalności zastawki mitralnej I i trójdzielnej I, zwężenia 50% w tętnicy podkolanowej bez istotnych zmian przepływu, zespołu bólowego kręgosłupa w odcinku L-S w wywiadzie bez objawów ubytkowych, neurologicznych, korzeniowych, choroby refluksowej przełyku, stanu po kuracji eradykalnej z powodu infekcji *Helicobacter pylori*, miażdżycy tętnic kończyn dolnych (braku tętna na tętnicach piszczelowych tylnych), stanu po stentowaniu tętnic biodrowych we wrześniu 2013 r.

Wyrok w sprawie VII U [...] ma z mocy 365 § 1 k.p.c. i art. 366 k.p.c. charakter wiążący nie tylko strony, lecz także sąd, który go wydał i inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej. Skutkiem prawomocnego wyroku jest to, że w kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może ona być już ponownie badana. Związanie orzeczeniem jest równoznaczne z zakazem dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2014 r., III UK 115/13 i powołane w nim orzeczenia). Zważywszy jednak na kontrolny charakter postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, zakres prawomocności wyroku w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy obejmuje tylko istnienie okoliczności uzasadniających przyznanie prawa do renty na dzień wydania przez organ rentowy zaskarżonej decyzji. Przedmiotem postępowania w sprawach o świadczenia z ubezpieczeń społecznych jest bowiem kontrola decyzji organu rentowego według stanu rzeczy z chwili jej wydania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2015 r., I UK 477/14 - Legalis nr 1337747). Oznacza to, w przeciwieństwie do poglądu Sądu Okręgowego, że prawomocny wyrok z dnia 24 marca 2014 r. nakazuje przyjęcie, że na dzień wydania zaskarżonej w sprawie VII U [...] decyzji z dnia 12 czerwca 2012 r. B. D. nie spełniała warunków do nabycia prawa do renty, bo nie była niezdolna do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Tym samym bezpodstawnie Sąd Okręgowy przyjął, że apelująca najwcześniej od dnia 15 kwietnia 2014 r. stała się osobą częściowo niezdolną do pracy z powodu pogorszenia stanu zdrowia wynikającego z postępującej miażdżycy tętnic kończyn dolnych. Tok rozumowania Sądu Okręgowego w tej części jest sprzeczny

z wiarygodną opinią biegłych lekarzy z dnia 22 czerwca 2015 r., uzupełnioną w dniu 22 sierpnia 2016 r. przez biegłego lekarza chirurga naczyń W. K..

Trafnie Sąd Okręgowy jednakże uznał, że na dzień wydania kontrolowanej decyzji z dnia 17 marca 2015 r. skarżąca także nie spełniała warunków do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, mimo iż miażdżycę tętnic kończyn dolnych, stan po angioplastyce tętnic biodrowych z implantacją stentów, niedokrwienie kończyn dolnych powoduje częściową niezdolność do pracy trwającą co najmniej od 2013 r. przez okres 24 miesięcy od dnia badania przez biegłego lekarza z zakresu chirurgii naczyń W. K., co wynika z opinii opracowanej wspólnie z biegłymi kardiologiem, onkologiem w dniu 22 czerwca 2015 r. W opinii uzupełniającej z dnia 22 sierpnia 2016 r. biegły chirurg naczyń podtrzymał swoje stanowisko co do częściowej niezdolności do pracy z powodu miażdżycy tętnic kończyn dolnych, wycofując się jedynie z rozpoznania u ubezpieczonej niedrożności tętnic udowych wskutek zapoznania się z wynikiem kontrolnego badania USG, które nie potwierdziło niedrożności implantowanych stentów. Biegły wskazał, że badanie USG jest dokładniejsze niż badanie palpacyjne, na którym oparł się, wydając opinię w dniu 22 czerwca 2015 r. zawierającą rozpoznanie niedrożności tętnic udowych. Niemniej biegły chirurg naczyń podkreślił, że miażdżycę tętnic jest chorobą postępującą i pomimo implantacji stentów proces miażdżycowy trwa nadal i wymaga stałego leczenia naczyniowego. Może wystąpić pogorszenie ukrwienia kończyn, ponieważ leczenie operacyjne w chirurgii naczyń jest leczeniem skutków a nie przyczyny choroby.

Samo stwierdzenie niezdolności do pracy nie jest równoznaczne z uprawnieniem do renty, jak błędnie uważa skarżąca. Przyjmując, że częściowa niezdolność do pracy powstała u ubezpieczonej zgodnie z opinią biegłego chirurga naczyń co najmniej w 2013 r., to nie został zachowany wymóg powstania niezdolności do pracy w okresach wymienionych w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Bez uchybień na podstawie zaświadczeń wystawionych przez Powiatowy Urząd Pracy we W. oraz analizy karty przebiegu zatrudnienia opracowanej przez organ rentowy Sąd Okręgowy ustalił, że apelująca podlegała ubezpieczeniu społecznemu wynikającemu z uprawnienia do stypendium przyznanego osobie

bezrobotnej od dnia 10 maja 2010 r. do dnia 8 listopada 2010 r., a następnie od dnia 9 listopada 2010 r. do dnia 8 lutego 2011 r. jako absolwent w okresie skierowania przez powiatowy urząd pracy na szkolenie lub odbycie stażu. Okres 18 miesięcy od ustania z dniem 8 lutego 2011 r. ubezpieczenia emerytalno-rentowego upłynął w dniu 8 sierpnia 2012 r. Zatem częściowa niezdolność do pracy u ubezpieczonej powstała po upływie ustawowego terminu. Następne ubezpieczenie społeczne posiadane przez skarżącą obejmowało okres od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 11 listopada 2014 r. i było związane z pobieraniem stypendium z Powiatowego Urzędu Pracy we W.. Mając na uwadze przebyte przez apelującą okresy ubezpieczeń społecznych oraz prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 marca 2014 r., dla wypełnienia wymogu zawartego w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej niezdolność do pracy musiałaby u niej powstać od dnia 12 czerwca 2012 r. do dnia 8 sierpnia 2012 r., bądź od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 11 maja 2016 r., co nie ma jednak miejsca. W zaistniałych okolicznościach apelującej nie przysługuje prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, skoro nie wystąpiły łącznie wszystkie przesłanki określone w art. 57 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS do uzyskania dochodzonego świadczenia.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

1. art. 382 k.p.c. w związku art. 233 § 1 k.p.c., polegające na braku wszechstronnego rozważenia całości zebranego w obu instancjach materiału dowodowego i pominięciu istotnych dla rozstrzygnięcia dowodów, co doprowadziło do niewyjaśnienia rozbieżności pomiędzy dowodami znajdującymi się w aktach rentowych dotyczącymi okresów zatrudnienia określonych w Karcie Przebiegu Zatrudnienia z dnia 5 maja 2014 r. a treścią decyzji organu rentowego z dnia 17 marca 2015 r., w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmawia przyznania prawa do renty tylko z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu, tj. niestwierdzenia niezdolności do pracy oraz danymi zawartymi w Opinii Lekarskiej z dnia 23 maja 2012 r. sporządzonej przez członków Komisji Lekarskiej ZUS, z której w oczywisty sposób wynika, iż strona w okresie od 10 kwietnia 2012 r. do 9 września 2012 r.

pracowała na podstawie umowy jako pracownik gospodarczy, co nie jest odzwierciedlone w powołanej Karcie Przebiegu Zatrudnienia, a tym samym wadliwego określenia okresów podlegania ubezpieczeniu; 2. art. 385 k.p.c., przez jego zastosowanie oraz naruszenie art. 386 § 4 k.p.c., wynikające z zaniechania uchylecia przez Sąd Apelacyjny wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, w sytuacji gdy wydanie wyroku przed Sądem pierwszej instancji wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego przez rozpatrzenie całości materiału dowodowego dotyczącego okresów składkowych oraz nieskładkowych, a w szczególności wyjaśnienia rozbieżności pomiędzy okresami zatrudnienia określonymi w Karcie Przebiegu Zatrudnienia z dnia 5 maja 2014 r. a danymi zawartymi w Opinii Lekarskiej z dnia 23 maja 2012 r. sporządzonej przez członków Komisji Lekarskiej ZUS, z której w oczywisty sposób wynika, iż strona w okresie od 10 kwietnia 2012 r. do 9 września 2012 r. pracowała na podstawie umowy jako pracownik gospodarczy, co nie jest odzwierciedlone w powołanej Karcie Przebiegu Zatrudnienia oraz rozbieżności w tożsamym zakresie z decyzją organu rentowego z dnia 17 marca 2015 r., w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmawia przyznania prawa do renty tylko z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu, tj. niestwierdzenia niezdolności do pracy, czego Sąd Okręgowy nie uczynił, naruszając tym samym art. 233 § 1 k.p.c.; 3. art. 385 k.p.c., przez jego zastosowanie oraz naruszenie art. 386 § 4 k.p.c., wynikające z zaniechania uchylecia przez Sąd Apelacyjny wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, w sytuacji gdy wbrew obowiązкови wyrażonemu w art. 233 k.p.c. Sąd Okręgowy nie oparł swojego rozstrzygnięcia na wszechstronnym rozważeniu materiału dowodowego, pomijając istotne dla rozstrzygnięcia dowody, podczas gdy wydanie wyroku przed sądem pierwszej instancji wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego poprzez rozpatrzenie całości materiału dowodowego dotyczącego okresów składkowych oraz nieskładkowych, a w szczególności wyjaśnienia rozbieżności pomiędzy okresami zatrudnienia określonymi w Karcie Przebiegu Zatrudnienia z dnia 5 maja 2014 r. a danymi zawartymi w Opinii Lekarskiej z dnia 23 maja 2012 r. sporządzonej przez członków Komisji Lekarskiej ZUS, z której w oczywisty sposób wynika, iż strona w okresie od 10 kwietnia 2012 r.

do 9 września 2012 r. pracowała na podstawie umowy jako pracownik gospodarczy, co nie jest odzwierciedlone w powołanej Karcie Przebiegu Zatrudnienia oraz rozbieżności w tożsamym zakresie z decyzją organu rentowego z dnia 17 marca 2015 r., w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmawia przyznania prawa do renty tylko z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu, tj. niestwierdzenia niezdolności do pracy; 4. art. 385 k.p.c., przez jego zastosowanie oraz naruszenie art. 386 § 4 k.p.c., wynikające z zaniechania uchylecia przez Sąd Apelacyjny wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, w sytuacji gdy Sąd pierwszej instancji, dokonując odmiennych od organu rentowego ustaleń w zakresie okresów składkowych oraz nieskładkowych, przeprowadził postępowanie dowodowe z naruszeniem art. 228 § 2 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c., nie dopuszczając dowodów znanych Sądowi urzędowo, tj. dokumentujących okres zatrudnienia od 10 kwietnia 2012 r. do 9 września 2012 r., pomimo, iż z treści decyzji organu rentowego wynika, że odmowa przyznania prawa do renty wynika tylko z niestwierdzenia niezdolności do pracy, nie dokonując tym samym wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego.

Skarżąca podniosła ponadto zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, tj.: 1. art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez jego niewłaściwe zastosowanie do niedostatecznie ustalonego przez Sąd drugiej instancji stanu faktycznego, co oznacza przedwczesną subsumcję tego stanu do zawartych w nich norm prawnych.

Mając na uwadze powyższe, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w całości, jak również poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Warunki konieczne do powstania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy określa art. 57 ust. 1 ustawy emerytalnej, przy czym z jego treści jednoznacznie wynika, że aby skutecznie ubiegać się o prawo do wymienionego świadczenia rentowego, konieczne jest nie tylko spełnienie przesłanki niezdolności do pracy, ale także posiadanie wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego

oraz wykazanie, że niezdolność do pracy powstała w jednym z okresów wymienionych w art. 57 ust. 1 pkt 3 powołanej ustawy albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Warunki te muszą być spełnione łącznie.

Dodać trzeba również, że prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy powstaje, po spełnieniu tych warunków, z mocy samego prawa (art. 100 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Dlatego też sąd, rozpoznając odwołanie od decyzji organu rentowego, obowiązany jest sprawdzić, czy spełnione są wszystkie warunki do przyznania świadczenia, w tym warunek powstania niezdolności do pracy we właściwym czasie określony w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy, nawet wówczas, gdy bezpośrednią przyczyną odmowy przyznania świadczenia rentowego wskazaną w decyzji organu rentowego był jedynie brak niezdolności do pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 stycznia 2002 r., II UKN 788/00, OSNP 2003 nr 23, poz. 575 oraz z dnia 10 lutego 2011 r., II UK 267/10, LEX nr 794790). Obowiązek taki wynika stąd, że w przypadku oparcia swojej decyzji na orzeczeniu lekarza orzecznika bądź komisji lekarskiej stwierdzającego brak niezdolności do pracy organ rentowy nie ma już potrzeby ustalania, czy osoba ubiegająca się o rentę legitymuje się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym, a ocena przez ten organ spełnienia przesłanki, o której mowa w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, z przyczyn oczywistych (brak niezdolności do pracy) w ogóle nie jest możliwa.

W warunkach rozpoznawanej sprawy Sąd Apelacyjny, ustalając występowanie u ubezpieczonej częściowej niezdolności do pracy co najmniej od 2013 r., której istnienie organ rentowy negował, stwierdził jednocześnie, że ubezpieczona nie spełniła wszystkich przesłanek przyznania jej prawa do wnioskowanego świadczenia, bowiem nie został zachowany wymóg powstania niezdolności do pracy w okresach wymienionych w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Sąd odwoławczy wskazał, że mając na uwadze przebyte przez apelującą okresy ubezpieczeń społecznych oraz prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 marca 2014 r., dla wypełnienia wymogu zawartego w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej niezdolność do pracy musiałaby u niej powstać od dnia 12 czerwca 2012 r. do dnia 8 sierpnia 2012 r., bądź od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 11 maja

2016 r., co nie ma jednak miejsca. Za trafne Sąd ten uznał ustalenia Sądu pierwszej instancji odnośnie do przebiegu ubezpieczenia apelującej, poczynione w oparciu o dowody w postaci zaświadczeń wystawionych przez Powiatowy Urząd Pracy we W. oraz analizę karty przebiegu zatrudnienia opracowaną przez organ rentowy na podstawie dowodów przedłożonych przez ubezpieczoną. Wynikało z nich, że apelująca podlegała ubezpieczeniu społecznemu wynikającemu z uprawnienia do stypendium przyznanego osobie bezrobotnej od dnia 10 maja 2010 r. do dnia 8 listopada 2010 r., a następnie od dnia 9 listopada 2010 r. do dnia 8 lutego 2011 r. jako absolwent w okresie skierowania przez powiatowy urząd pracy na szkolenie lub odbycie stażu. Okres 18 miesięcy od ustania z dniem 8 lutego 2011 r. ubezpieczenia emerytalno-rentowego upłynął w dniu 8 sierpnia 2012 r. Zatem częściowa niezdolność do pracy u ubezpieczonej powstała po upływie ustawowego terminu. Następne ubezpieczenie społeczne posiadane przez skarżącą obejmowało okres od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 11 listopada 2014 r. i było związane z pobieraniem stypendium z Powiatowego Urzędu Pracy we W., wobec czego niezdolność do pracy musiałaby u niej powstać od dnia 12 maja 2014 r. do dnia 11 maja 2016 r., co nie ma jednak miejsca.

Nie ma racji skarżąca, że takie ustalenia zostały poczynione z naruszeniem przywołanych w skardze kasacyjnej przepisów postępowania cywilnego, albowiem są one niezgodne „z danymi zawartymi w Opinii Lekarskiej z dnia 23 maja 2012 r. sporządzonej przez członków Komisji Lekarskiej ZUS, z której w oczywisty sposób wynika, iż strona w okresie od 10 kwietnia 2012 r. do 9 września 2012 r. pracowała na podstawie umowy jako pracownik gospodarczy, co nie jest odzwierciedlone w powołanej Karcie Przebiegu Zatrudnienia”. Zaliczenie okresu zatrudnienia do stażu ubezpieczeniowego wymaga bowiem przedstawienia przez wnioskodawcę dowodów na tę okoliczność. Zgodnie z § 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. z 2011 r. Nr 237, poz. 141), jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym

w szczególności legitymacja ubezpieczeniowa, legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia. Jeżeli ustawa przewiduje możliwość udowodnienia zeznaniami świadków okresu składkowego, od którego zależy prawo lub wysokość świadczenia, dowód ten dopuszcza się pod warunkiem złożenia przez zainteresowanego oświadczenia w formie pisemnej lub ustnej do protokołu, że nie może przedłożyć odpowiedniego dokumentu potwierdzającego ten okres. W orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowany jest pogląd, że zaliczenie nieudokumentowanych okresów składkowych do uprawnień emerytalnych wymaga dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2018 r., I UK 544/16, LEX nr 2459725), wobec czego zaliczenie takich spornych okresów składkowych z przebiegu ubezpieczenia do stażu ubezpieczeniowego na podstawie zeznań świadków lub przesłuchania strony zainteresowanej jest dopuszczalne tylko w przypadkach niebudzących żadnych wątpliwości co do spójnego i precyzyjnego - rodzajowego oraz czasowego potwierdzenia się udowadnianych okoliczności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1998 r., II UKN 440/97, OSNAPiUS 1998 nr 22, poz. 667).

Notatka zawarta w opinii lekarskiej z 23 maja 2012 r. o zatrudnieniu ubezpieczonej od 10 kwietnia 2012 r. do 9 września 2012 r. w charakterze pracownika gospodarczego sporządzona została na podstawie oświadczenia ubezpieczonej i ma charakter informacyjny. Nie stanowi żadnego środka dowodowego w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Na okoliczność tego zatrudnienia skarżąca nie przedłożyła żadnego dowodu w postaci dokumentu ani nawet oświadczenia, że takim dokumentem z określonych przyczyn nie dysponuje, w toku postępowania przed organem rentowym i sądami powszechnymi, nie dołączyła go także do skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie. Z tego wynika, że w aktualnym stanie postępowania brak jest dowodu na posiadanie przez skarżącą okresu składkowego od 10 kwietnia 2012 r. do 9 września 2012 r., wobec czego wszelkie zarzuty skargi kasacyjnej odnoszące się do naruszenia przepisów postępowania w związku z pominięciem takich nieistniejących dowodów odnośnie do tego okresu uwzględnione być nie mogą.

Tym samym nietrafny jest także zarzut naruszenia art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez jego niewłaściwe zastosowanie do niedostatecznie ustalonego przez Sąd drugiej instancji w tym zakresie stanu faktycznego.

Skarga kasacyjna nie ma więc usprawiedliwionych podstaw.

Niezależnie od powyższego, Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że w postępowaniu o świadczenia emerytalno – rentowe w każdym czasie jest możliwe wnioskowanie o ponowne ustalenie do nich prawa, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość (art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej). Jeżeli zatem ubezpieczona dysponuje dowodem na zatrudnienie w okresie od 10 kwietnia 2012 r. do 9 września 2012 r., to przedkładając go organowi rentowemu, może wnosić o wznowienie postępowania, zakończonego prawomocną decyzją odmawiającą prawa do renty.

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.).